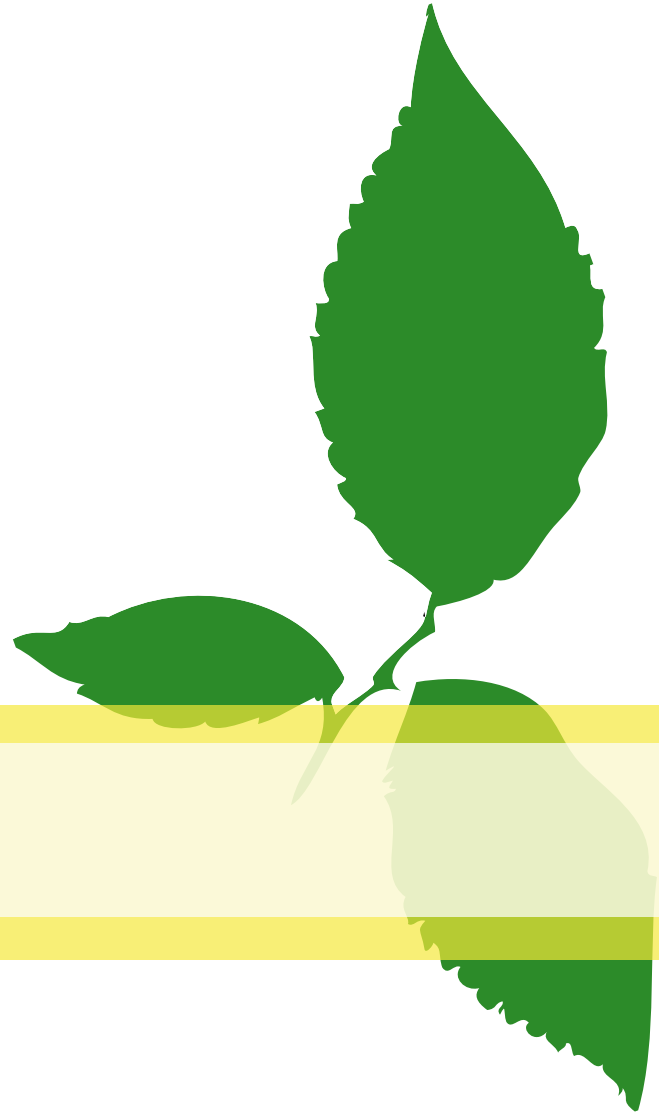

Kohti tasa-arvoista,
luonnonmukaista
sivistisyhteiskuntaa

KESKUSTAN PERIAATEOHJELMA

Hyväksytty Oulun puoluekokouksessa 10.6.2006

Kohti tasa-arvoista, luonnonmukaista sivistysyhteiskuntaa

Aatepuolue ja sivistysliike	1
Ihmisyys ja vastuullinen vapaus	3
Sivistyksen ja kulttuurin voimalla	4
Ehyeen yrittäjyyden yhteiskuntaan	6
Ekologinen edelläkävijä	9
Rauhan ja yhteistyön rakentaja	11
Keskusta – yhteistyön ja sovinnon liike	13

Aatepuolue ja sivistysliike

Keskusta on juuriltaan suomalainen puolue. Se syntyi sosialismin ja kapitalismin vaihtoehdoksi edistämään ihmisyyttä, toteuttamaan kansanvaltaista yhteiskuntajärjestystä ja taistelemaan tasa-arvon puolesta. Kansallinen herääminen, talonpoikaisuudet, kristilliset arvot ja sivistysaate yhdistyivät vuonna 1906 perustetun edistyksellisen keskustaliikkeen ajattelussa. Keskusta on siitä lähtien ollut yhteiskuntaa uudistava aatteellinen yleispuolue ja kansansivistysliike.

Suomen itsenäisyys, sillanrakennus- ja rauhantyö, yhteiskunnan hyvinvointi, eheys ja oikeudenmukaisuus sekä yritteliäisyys ovat olleet käytännön politiikan perustavoitteita. Keskusta on aina pyrkinyt rakentamaan luonnonmukaista, vihreää yhteiskuntaa. Keskusta toteuttaa aatteellisia tavoitteitaan globalisaation olosuhteissa, joissa kansalliset rajat eivät ohjaa entiseen tapaan tavaroiden ja palvelujen liikkumista. Erityisesti ympäristönäkökohdat ja sosiaalinen hyvinvointi on otettava huomioon tulevaisuuden ratkaisuisissa.

Suomi on maailman vauraimpia yhteiskuntia. Tätä varjostaa se, että yhteiskuntamme kärsii työttömyydestä, syrjäytymisestä, eriarvoisuudesta ja köyhyydestä. Väestön vanheneminen ja alueellisen rakenteen murros jatkuvat. Suomella on 2000-luvun alussa enemmän mahdollisuuksia ja voimavaroja kuin koskaan ennen turvata oikeudenmukaisesti kaikkien kansalaistensa hyvinvointi.

Santeri Alkio:
*Ihmisyys ja sen
kehitystarve on
pantava kaiken
yhteiskunnallisen
ja valtiollisen
uudistamisen
pohjaksi.*

Ihmiskunnan yhteinen ongelma on luonnon ja ympäristön tuhoutuminen. Yksipuolisen materialistinen elämänmeno, kiihtyvä kulutus, uusiutumattomien luonnonvarojen ehtyminen, uusiutuvien luonnonvarojen kasvukyvyn heikentyminen, puhtaan veden puute ja ilmastonmuutos johtavat umpikujaan. Tarvitaan maailmanlaajuinen muutos kohti kestävää ekologista tasapainoa ja turvallisuutta sekä hyvinvoinnin oikeudenmukaista jakautumista.

Suomen pitää ponnistella yhteistoiminnassa muiden kanssa tämän muutoksen aikaansaamiseksi ja näyttää omassa politiikassaan tietä. Meidän on otettava suunta kohti tasa-arvoista luonnonmukaista sivistysyhteiskuntaa. Tavoittelemme kestäväällä tavalla ihmisen henkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia ja vahvistamme yhteisöllisyyttä. Muutokseen tarvitsemme sivistyksen voimaa, tervettä suhdetta luontoon, terveitä elämäntapoja ja laajaa yhteistyötä.

Ihmisyys ja vastuullinen vapaus

Keskusta on humanistinen, ihmisyyttä kunnioittava liike. Keskustan ihmiskäsityksen mukaan kaikki ihmiset ovat samanarvoisia. Jokaisella on tarve ja halu kasvaa henkisesti, toteuttaa ja kehittää omia

lahjojaan, kykyjään ja taitojaan lähimmäisen ja yhteisön hyväksi sekä kantaa vastuuta itsestään ja muista.

Ihmisyyden ytimeen kuuluu kyky tehdä eettisesti harkittuja valintoja. Hyvä ohje on: tee toiselle niin kuin toivoisit itsellesi tehtävän, jos olisit hänen asemassaan. Tämän mukaan yhteiskunnan pitää turvata jokaiselle mahdollisuus toteuttaa ihmisyyttään vastuullisen vapauden hengessä.

Korostamme jokaisen ihmisarvon tunnustavaa, ihmisten erilaisuuden hyväksyvää ja ihmisten yhteistyötä vaalivaa moniarvoisuutta sekä suvaitsevaisuutta.

Lapsen kasvu vastuulliseen vapauteen alkaa kodissa, perheessä, koulussa ja lähiyhteisössä. Vanhemmuutta tulee tukea niin, että vanhemmat onnistuvat lastensa kasvatustehtävässä.

Jokaisella tulee olla koko elämänsä ajan mahdollisuuksia tehdä elämäntilanteisiinsa parhaiten sopivia valintoja ja menestyä elämässään. Tämä tarkoittaa valinnanmahdollisuuksia niin koulutuksen, työuran kuin asumisenkin suhteen.

Yhteiskunnan sivistyksen tasoa mitataan sillä, kuinka se huolehtii vähäosaisista. Julkisen vallan pitää tukea heikoimpia ja taata kansalaisten oikeuksien toteutuminen.

Meillä on vastuu luonnosta niin, että jätämme sen tuleville sukupolville elinvoimaisena.

Santeri Alkio:
Porvarillinen maailmankäsitys on löytänyt elämän ilonsa kauppavoitoissa, arvonimissä, koreudessa, vallanpitäjien kumartelussa ja elostelumuotojen hienontamisessa. Ihmisen sisällisten arvojen viljeleminen ja kasvamisen edistäminen väistyy arvottomana ulkonaisten voittosaavutusten tieltä.

Sivistyksen ja kulttuurin voimalla

Jokaisella tulee olla oikeus kehittää itseään ihmisenä ja kansalaisena oman kykijensä mukaisesti koko elämänsä ajan varallisuudesta riippumatta.

Kukaan ei saa jäädä koulutus- ja sivistysmahdollisuuksien ulkopuolelle.

Koulun ja kodin yhteistyö auttaa lapsia ja nuoria heidän kasvussaan vastuulliseen aikuisuuteen. Koulun pitää vahvistaa kykyä omaksua elämää rikastuttavia tietoja ja taitoja sekä kasvaa hyväksi ihmiseksi.

Vahva yleissivistys ja ammatillinen osaaminen luovat kestävän perustan elämälle ja onnistumiselle työelämässä. Ihminen tarvitsee kehittyäkseen tasapainoiseksi niin teoreettista kuin käytännöllistä tietoa ja taitoa. Suomalaisen koulun tulee olla kannustava, turvallinen ja viihtyisä niin oppilaille kuin opettajillekin. Sivistys ja oppiminen kattavat koko elämänkaaren.

Suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuutta rakennetaan laaja-alaisella ja korkeatasoisella koulutuksella ja tutkimuksella. Korkeakouluopetusta ja -tutkimusta tulee harjoittaa koko maassa.

Tiede ja teknologinen kehitys muovaavat kulttuuriamme. Tämä lisää valinnanmahdollisuuksia elämässämme. Tieteen ja teknologian tulee palvella ihmisyyttä, työllisyyttä ja Suomen menestystä. Teknologisesta edistyksestä koitua hyöty on jaettava oikeudenmukaisesti. Yhteiskunnan tulee tukea laaja-alaisesti teknologista tutkimusta ja sen hyödyntämistä ihmisten parhaaksi.

Ihminen jäsentyy yhteisönsä ja kasvaa kansalaisuuteen kulttuurinsa kautta. Kulttuuri ja taide ravitsevat ihmisen sielua ja henkistä hyvinvointia. Tämä kasvattaa merkittävästi yhteisiä voimavarojamme.

Jokaisella paikkakunnalla on erityispiirteensä, historiansa ja tapansa. Meidän tulee huolehtia omaehtoisen kulttuurin elinvoimaisuudesta ja suomalaisen taiteen kansainvälisestä asemasta pitäen mielessä kansallisen kulttuurin vahvuudet: kielen, koulu- ja kulttuurilaitokset, kansalaisjärjestöt, kirkot ja erityisen luontosuhteen.

Kristillinen perinne on muovannut kulttuuriamme jo vuosisatojen ajan ja on yhä tärkeä osa yhteiskuntamme perustaa. Kirkot ja muut uskonnolliset yhteisöt luovat mahdollisuuksia toimintaan, joka edistää ihmisten kykyä toimia eettisesti.

J. V. Snellman:
*Jos seuraa historiaa,
havaitsee että hyvinvointi on levinnyt
yhtä rintaa henkisen
sivistyksen kanssa.*

Ehyeen yrittäjyyden yhteiskuntaan

Tavoitteenamme on sosiaalisesti ja alueellisesti tasa-arvoinen, ehyt yhteiskunta. Vahva, suorituskykyinen ja työllistävä kansantalous luo perusedellytykset maamme itsenäisyydelle ja kansalaisten sosiaaliselle turvallisuudelle. Yhteiskunnallinen eheys on puolestaan pitkäjänteisen, menestyvän yritystoiminnan ehto.

Yrittäjyys, yhteistyö ja sopiminen muodostavat perustan taloudelle ja työllisyydelle. Kehitämme eettisesti kestävää markkinataloutta. Kannatamme yksityistä omistusoikeutta ja parannamme yrittäjyyden menestymisen edellytyksiä koko maassa. Tarvitsemme lisäksi osuustoimintaa ja valtion yrityksiä. Suosimme suomalaista omistusta, kannustamme suomalaisia omistajuuteen ja rohkaisemme yritysten sijoittumista Suomeen.

Työ on jokaisen perusoikeus. Työn teon tulee olla aina kannattava vaihtoehto. Työllä ihminen toteuttaa itseään ja kiinnittyy yhteisöön. Tavoittemme on hyvin koulutautunut, työssään hyvinvoiva ja olonsa turvalliseksi kokeva työntekijä. Henkilöstöä tulee palkita ja myös kannustaa tasa-arvoisesti ja kohtuullisuuden periaatteen mukaisesti.

Työelämässä tulee toteuttaa naisten ja miesten välistä tasa-arvoa. Samasta ja samanarvoisesta työstä tulee maksaa sama palkka. Erityisen tärkeää on turvata koulunsa käyneiden nuorten pääsy työelämään.

Yhteiskunnan pitää luoda yhteistoiminnassa kansalaisjärjestöjen ja elinkeinoelämän kanssa edellytyksiä niiden työllistymiselle, jotka eivät työllisty yksityisen yritystoiminnan tai julkisen talouden piirissä.

Valtion tulee turvata suotuisat puitteet yritysten toiminnalle ja työllistämislle. Sen vastuulla on toimiva liikenne-, tietoliikenne- ja muu infrastruktuuri koko maassa sekä energian saatavuus kaikissa olosuhteissa.

Tuloksellinen talouspolitiikka edellyttää vakaita yhteiskuntaoloja ja työmarkkinarauhaa. Suomalaista sopimisen mallia tulee kehittää paikallista sopimista ja yrittäjyyttä tukien kestävä työllisyyden saavuttamiseksi.

Valtiolla ja kunnilla on päävastuu hyvinvointipalvelujen ja perusturvan takaamisesta oikeudenmukaisesti koko maassa. Kannustamme ihmisiä omatoimisuuteen, vastuuseen omasta hyvinvoinnista ja oman terveytensä edistämisestä.

Tämän ohella tarvitsemme välittävän kansalaisyhteiskunnan.

Korostamme lähiyhteisöjen merkitystä ihmisen turvallisuudelle ja vaikutamiselle. Vahvistamme yhteisöllisyyttä myös sukupolvien välistä yhteyttä tukemalla. Pidämme tärkeänä kokemustiedon välittymistä sukupolvelta toiselle. Varttuneiden ihmisten osaamista ja elämäkokemusta tulee hyödyntää mahdollisimman laajasti yhteiskuntamme henkisen hyvinvoinnin ja sosiaalisen kiinteyden lisäämiseksi.

Suomea tulee kehittää maakuntien ja alueiden maana. Tasapainoinen alueellinen kehitys edellyttää yritysten, viranomaisten, korkeakoulujen ja koululai-

Urho Kekkonen:
Pitäkää puolueen linja sellaisena, ettei kukaan ihminen tässä maassa voi sanoa, että maalaisliitto on unohtanut köyhän ihmisen asian.

8

toksen yhteistoimintaa uusien työpaikkojen luomiseksi.

Julkisen vallan tulee mahdollistaa asumisen ja työnteon edellytykset koko maassa. Suomi tarvitsee viihtyisiä ja turvallisia kaupunkeja, elinvoimaisen maaseudun sekä näiden välistä kumppanuutta ja vuorovaikutusta. Jokaisella tulee olla mahdollisuus valita asuinpaikkansa.

Päätökset tulee tehdä lähellä ihmistä. Kunnallinen ja maakunnallinen itsehallinto kannustaa ihmisiä oma-aloitteisuuteen ja yhteistyöhön kotiseudun tulevaisuuden rakentamiseksi. Kansalaisille tulee luoda uusia mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon. Rohkaisemme kansalaisia vapaaehtoiseen kansalaistoimintaan.

Kansanvaltainen päätöksenteko turvaa oikeudenmukaisuuden toteutumisen ja kansalaisten yhdenvertaisuuden. Eduskunnan asemaa Suomen valtiollisen elämän johdossa tulee vahvistaa. Etujärjestöillä on tärkeä asema jäsentensä etujen valvomisessa. Emme hyväksy korporaatiovaltaa.

Valtio huolehtii maan ulkoisesta ja sisäisestä turvallisuudesta sekä kansalaisten perustuslaillisten oikeuksien toteutumisesta. Hallinto on ihmisiä varten. Hallinnon tulee olla avointa ja tehokasta sekä edustaa korkeaa moraalia. Luotettavasti toimiva oikeusvaltio ja riippumaton oikeuslaitos ovat turvallisuuden ja tasa-arvon perusta.

Ekologinen edelläkävijä

Maapallo on meidän kaikkien yhteinen. Ihmisen elämä rakentuu kaikkialla maailmassa uusiutuville luonnonvaroille. Luonto ilmaisee vakavilla merkeillä, että ihmiskunnan on löydettävä vastuullinen asenne ja kestäväan kehitykseen ankkuroitua käytännön elämä.

Ihmisen talous ja luonnon talous ovat toisistaan riippuvaisia. Luonto asettaa rajat, joiden puitteissa ihmiskunta hoitaa talouttaan. Kaiken toiminnan tulee olla luonnontaloudellisesti, sosiaalisesti, inhimillisesti ja taloudellisesti kestävä. Uusiutuvia luonnonvaroja tulee hoitaa huolella sekä uusiutumattomia luonnonvaroja käyttää säästäväisesti ja kierrättää tehokkaasti. Teknologia ja sen kehittäminen on otettava avuksi ympäristöongelmien ratkaisemiseksi.

Maailmanlaajuinen luonnontaloudellisesti kestävä elämäntapa voidaan saavuttaa vain kansainvälisellä yhteistyöllä ja asennemuutoksilla. Kulutusta yksipuolisesti ihannoiva elämäntyyli ei kestä. On saatava aikaan syvä käyvä muutos kaikkien kansojen arvoissa, tavoitteissa ja taloudenpidossa. Kaikkien on osallistuttava yhteisvastuullisesti kääntämään maapallon suuntaa ekologisen turvallisuuden ja tasapainon saavuttamiseksi.

Suomessa on rikkaat uusiutuvat luonnonvarat. Niiden hoito, käyttö ja jalostaminen ovat vastuullista ympäristöpolitiikkaa ja kestävä taloudellista toimintaa. Alueellisesti tasapainoinen yhteiskunta on välttämätön ehto uusiu-

9

Ote keskustanuorten Vihreämpään yhteiskuntaan -ohjelmajulistuksesta, 1973: *Tuotanto on rakennettava uudelle pohjalle ja pääasiallisesti uusiutuvien luonnonvarojen hyväksikäyttöön. Uusiutumattomia luonnonvaroja on käytettävä säästämällä ja saatava aikaan niiden kierto.*

tuvien luonnonvarojen hyödyntämiselle ja luonnontaloudellisesti kestäväälle yhteiskuntamallille.

Maaseutu on kansallinen voimavara. Sen elinvoimaisuutta tulee lisätä yrittäjyyttä ja monimuotoista elinkeinotoimintaa tukien sekä sisäistäen ekologisesti kestävä elämänmuoto. Jokaisen kansakunnan oikeus ja velvollisuus on ruokkia oma väkensä, vain vahva ja kannattava maatalous pystyy siihen. Suomalaisen maanviljelijöiden tuottama ruoka muodostaa elintarviketaloutemme perustan.

Tuemme uusiutuvan energian käytön voimakasta lisäämistä. Tavoittelemme mahdollisimman suurta omavaraisuutta ruuan ja energian tuotannossa. Kestävästi hoidetut metsät takaavat raaka-aineen suomalaiselle teollisuudelle ja ne ovat ehtymätön lähde ihmisen virkistymiselle.

Jokamiehen oikeudet ilmaisevat suomalaisten ikäikäistä läheistä suhdetta ympäristöön. Jokaisella tulee olla mahdollisuus nauttia luonnosta.

Rauhan ja yhteistyön rakentaja

Kansallisvaltiot sopeutuvat aikaan, jota leimaa maailmanlaajuinen talous, koko maapallon ekologinen kohtalonyhteys sekä eurooppalainen ja kansainvälinen yhteistyö. Kansallisvaltioiden riippuvuus toisistaan kasvaa. Ensisijaisesti kansallisvaltiot vastaavat oman maansa asukkaista ja heidän hyvinvoinnistaan. Kansallisvaltio on tärkein keinomme vaikuttaa kansainväliseen päätöksentekoon.

Suomalaisuus elää tiiviissä vuorovaikutuksessa Euroopan ja maailman kansojen kanssa. Historian kokemukset, luonnon olosuhteet ja maantiede vahvistavat realistista suhtautumistamme maailman tapahtumiin ja pienen kansan asemaan. Yhteistyö, suhteellisuudentajuisuus, avoimuus kulttuurien väliselle vuorovaikutukselle ja monikulttuurisuus kuuluvat suomalaisuuteen. Meillä on aitoa annettavaa kansainvälisessä yhteistyössä omintakeisuutemme ansiosta. Suomi voi tulevaisuudessakin rakentaa rauhaa ja yhteistyötä omassa maanosassamme ja koko maailmassa.

Suomen turvallisuus edellyttää viisasta ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, täysipainoista osallistumista eurooppalaiseen yhteistyöhön ja uskottavaa kansallista puolustuskykyä.

Puolustamme itsenäisyyttämme ensisijaisesti itse. Pidämme huolta puolustusvoimien suorituskyvystä ja läsnäolosta koko maassa sekä kansalaisten

Urho Kekkonen:
Tänä päivänä tahdomme olla ennakkoluulottomasti ja myönteisessä hengessä mukana siinä kansainvälisessä yhteistoiminnassa, joka on ainoa mahdollinen keino rauhan varmistamiseksi.

maanpuolustustahdosta. Mahdollisiin uusiin turvallisuuspoliittisiin ratkaisuihin tarvitaan kansan enemmistön tuki. Suomen puolustuksen ydin on kaikissa olosuhteissa aina suomalainen.

Pohjois-Euroopan ja Itämeren alueen vakaus on meille erityisen tärkeää. Meidän tulee vaalia huolella naapuruksia niin Pohjoismaihin, Venäjään kuin Baltian maihin. Edistämme yhteistyötä arktisilla ja Itämeren alueilla. Näiden alueiden ympäristöä pitää suojella ja niiden luonnonvaroja hyödyntää kestäväällä tavalla.

Suomen tulee toimia aktiivisena sillanrakentajana Eurooppaa koskevissa suurissa tulevaisuuden asioissa. Euroopan Unionin tulee olla itsenäisten jäsenmaiden yhteenliittymä, jonka politiikka nauttii kansalaisten luottamusta. Sen tulee keskittyä suuriin yhteisiin kysymyksiin, kuten turvallisuuteen, talouteen, ympäristöön ja teknologiaan. Jäsenmaille tulee turvata liikkumatilaa kansallisten erityispiirteiden huomioonottamiseksi. Euroopan Unionin aktiivisena jäsenenä Suomi rakentaa vakautta, vaurautta ja turvallisuutta yhteistyön hengessä.

Perusarvomme ihmisyyys, yhteisvastuu, oikeudenmukaisuus ja kumppanuus toteutuvat myös kansainvälisissä pyrkimyksissä. Tuemme demokratiaa kansainvälisissä suhteissa, oikeusvaltiokehitystä ja laajoja ihmisoikeuksia kaikkialla. Teemme työtä aktiivisesti kehitysmaiden elämänolosuhteiden parantamiseksi niiden väestön arvoja, kulttuuria ja luonnon tasapainoa kunnioittaen. Köyhyys ja eriarvoisuus pakottavat meitä löytämään ratkaisuja

maailmanlaajuisiin ongelmiin. Se on samalla tehokkainta rauhantyötä. Tässä Euroopan Unionin ja Yhdistyneiden Kansakuntien tulee olla aktiivisia ja toimintakykyisiä.

Keskusta –yhteistyön ja sovinnon liike

Kansanvaltainen järjestyksemme muodostaa suomalaisen elämänmuodon ja edistyksellisen politiikan perustan. Mitä aidommin kansanvalta toteutuu, sitä kestävämmällä pohjalla on eheyteen ja tasa-arvoisuuteen tähtäävä uudistustyö.

Uudistuksilla vahvistamme kansalaisyhteiskuntaa, luomme edellytyksiä vahvalle taloudelle, turvaamme julkisen vallan toimintakykyisyyttä ja ohjaamme kehitystä kohti luonnontaloudellisesti kestävää tulevaisuutta.

Keskusta on kansalaisten väline turvallisen ja tasapainoisen yhteiskunnan rakentamiseen. Vaikutamme kansalta vaaleissa saamamme valtakirjan voimalla niin paikallisesti, kansallisesti kuin maailmanlaajuisestikin.

Keskusta tekee periaatteidensa toteuttamiseksi ennakkoluulottomasti yhteistyötä muiden kanssa keskinäisen kunnioituksen ja ymmärtämysten hengessä sekä sovintohenkeä viljellen.

*Suomalainen
sananlasku:
Arvaa oma tilasi,
anna arvo
toisellekin.*

